

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten
103 33 Stockholm

En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring (SOU 2023:53)

Myndigheten för arbetsmiljökunskap har avgränsat sitt yttrande över betänkandet *En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring* (SOU 2023:53) i enlighet med myndighetens uppdrag som regleras i *Förordning med instruktion för Myndigheten för arbetsmiljökunskap* (SFS 2018:254), främst utifrån uppgifter i paragraferna 1, 2, 3 och 6.

Sammanfattning

Myndigheten för arbetsmiljökunskap är positiv till förslaget att den helhetsbedömning som ska göras vid en arbetsskadeprövning enligt dagens regelverk ersätts med en bedömning i fyra led. Myndigheten är också positiv till slopade av undantag för rätten till ersättning för skador av psykisk eller psykosomatisk natur. Myndigheten för arbetsmiljökunskap bedömer att dessa två förändringsförslag bidrar till komplexiteten i arbetsskadeprövningen om sökandes ersättning från arbetsskadeförsäkringen. Myndigheten är därför positiv till skapandet av ett arbetsskaderåd med uppgift att komplettera SBU:s kunskapssammanställningar med andra sammanställningar baserade på väl utbredda uppfattningar om arbetsmiljöns betydelse för arbetssjukdom och besvär till följd av arbete med stöd av professioner med relevanta specialistkunskaper. Myndigheten är positiv till att rådet ska vara fristående. Myndigheten delar också betänkandets rekommendation att de statistiska förutsättningarna behöver förbättras betydligt och att en utredning tillsätts för att förbättra statistiken inom arbetsmiljöområdet. Myndigheten för arbetsmiljökunskap har inga synpunkter på övriga förslag i betänkandet.

9 Arbetsskadeprövningens olika delar och beviskrav

Myndigheten för arbetsmiljökunskap är positiv till betänkandets förslag att den helhetsbedömning som ska göras vid en arbetsskadeprövning enligt dagens regelverk ska ersättas med en bedömning i fyra led. Innebörden av dessa led ska klargöras i lagtexten. Myndigheten vill lyfta fram att förslaget med en precisering i olika led kan bidra till att belysa behovet av empiri och statistik, men det leder inte med automatik till utveckling av den statistik som behövs. Myndighetens bedömning är att förslag och beslut i särskild ordning behövs om utveckling av statistiken inom arbetsmiljöområdet för att utveckla arbetsskadeprövningarna, se också myndighetens yttrande avseende betänkandets kapitel 15 Behovet av förbättrad arbetsskadestatistik).

9.2.3 Det finns behov av en tydligare definition av vilken skada som ska prövas

Det finns inget krav på en klarlagd diagnos

Myndigheten menar att underlag baserad på uppgifter om samband mellan orsak och arbetskada är minst lika viktiga som samband mellan orsak och diagnos. Underlag om samband mellan orsak och arbetskada är sannolikt mycket viktiga vid arbetsskadeprövning om arbetssjukdom och sannolikt särskilt för psykiska och psykosomatiska skador. I betänkandet föreslås att så långt det är möjligt ska samband mellan exponering som sannolikt krävs för att orsaka eller försämra olika typer av sjukdomar belysas. I betänkandet beskrivs att det inte finns inget krav på en klarlagd diagnos för att göra arbetsskadeprövningar.

10.2 SBU ska ha fortsatt ansvar för att sammanställa vetenskaplig kunskap

Myndigheten för arbetsmiljökunskap delar betänkandets bedömning att Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) får fortsatt uppdrag att sammanställa vetenskaplig kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomsten av sjukdom.

10.3 SBU:s sammanställningar behöver kompletteras med sammanställningar av vad som är väl utbredda uppfattningar

Myndigheten för arbetsmiljökunskap delar betänkandets bedömning att SBU:s sammanställningar behöver kompletteras. Andra sammanställningar baserade på väl utbredda uppfattningar bland professioner med relevanta specialistkunskaper kan fylla en viktig funktion.

10.4 Uppdraget att sammanställa väl utbredda uppfattningar bland professioner med relevanta specialistkunskaper ska fylla flera behov

Myndigheten delar betänkandets bedömning att de föreslagna andra sammanställningarna ska utgå från de områden där det enligt SBU och andra relevanta kunskapssammanställningar saknas tillräckligt med studier för att bedöma orsakssamband eller där tillförlitligheten i studierna enligt SBU är låg. Myndigheten är positiv till förslaget att sammanställningarna också har ett särskilt fokus på kvinnors arbetsmiljöer. Myndigheten vill understryka att underlag om samband mellan orsak och arbetsskada (i detta sammanhang ofta arbetssjukdom) är lika viktiga som samband mellan orsak och diagnos. I betänkandet föreslås att så långt det är möjligt ska samband mellan exponering som sannolikt krävs för att orsaka eller försämra olika typer av sjukdomar belyses. Men betänkandet beskriver det också som att utgångspunkten för dessa

andra sammanställningar ska vara att belysa samband mellan faktorer i arbetet och olika diagnoser som inte är tillräckligt beforskade. Myndigheten vill särskilt påminna om betänkandets beskrivning i avsnittet om kapitel 9

Arbets-skadeprövningens olika delar och beviskrav, särskilt 9.2.3 Det finns behov av en tydligare definition av vilken skada som ska prövas: Det finns inget krav på en klarlagd diagnos.

10.5 Ansvaret för kunskapssammanställningarna av utbredda uppfattningar bland professioner med relevanta specialistkunskaper

Myndigheten för arbetsmiljökunskap är positiv till betänkandets förslag att ett arbetsskaderåd ska bildas för att sammanställa väl utbredda uppfattningar om arbetsmiljöns betydelse för sjukdom bland professioner med relevanta specialistkunskaper. Myndigheten är också positiv till att rådet föreslås ha mandat att själva välja ut de samband där det behövs sammanställningar.

10.5.1 Kommittéformen är lämpligast

Myndigheten är också positiv till att rådet ska vara fristående. Myndigheten bedömer att en fristående lösning för rådet kan bidra till att dess uppbyggnad blir effektiv. Myndigheten stödjer betänkandets förslag att rådets placering vid behov kan omprövas längre fram.

10.5.2 Arbetsskaderådets sammansättning bör avgöras av regeringen

Socialstyrelsen behöver bistå rådet

Myndigheten för arbetsmiljökunskap vill lyfta fram att den analysmodell som lyfts fram som ett tänkbart stöd för rådet Delphimodellen används i sammanhang där (vetenskaplig) kunskap sammanställs inom arbetsmiljö, exempelvis i det

europiska forskningsarbetet om – Wellbeing and Work – inom PEROSH – Partnership for European Research in Occupational Safety and Health (<https://perosh.eu/project/9289/>) där Myndigheten för arbetsmiljökunskap är en av parterna. Betänkandet beskriver inte att denna modell används inom arbetsmiljöområdet. Däremot beskrivs att Socialstyrelsen kan vara en bra placering av det föreslagna arbetsrådet genom sina erfarenheter att sammanställa kunskap baserad enligt en variant av Delphimodellen för att systematiskt samla in beprövad erfarenhet. Modellen används för att bedöma om det råder enighet om en åtgärds effekt utifrån ett konsensusförfarande.

10.5.4 Alternativ till att bilda ett fristående råd

Socialstyrelsen är det bästa alternativet till att bilda ett fristående råd

Myndigheten för arbetsmiljökunskap menar att krav på uppbyggnad av en ny organisation för arbetet med de andra sammanställningarna inte är ett motargument mot att placera rådet på Socialstyrelsen eller någon annan myndighet. Motivet till Myndigheten för arbetsmiljökunskaps uppfattning är att alla placeringslösningar kräver en uppbyggnad av en ny organisation oavsett rådets placering eftersom ingen myndighet har uppdraget. Betänkandet för särskilt fram uppbyggnadskravet som ett motargument för rådets placering på Socialstyrelsen. Däremot delar myndigheten betänkandets argument att Socialstyrelsens uppdrag är ett argument. Detta uppdrag är avgränsat till att bidra till att hälso- och sjukvården bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Ett annat argument är att Socialstyrelsen har tackat nej till att rådet placeras på Socialstyrelsen.

Det saknas andra alternativ

Andra myndigheter har fört fram Myndigheten för arbetsmiljökunskap som en tänkbar placering av arbetsskaderådet. Betänkandet beskriver dock att Myndigheten för arbetsmiljökunskap inte är ett lämpligt alternativ för att ansvara för att sammanställa väl utbredda uppfattningar bland professioner med relevanta specialistkunskaper. Huvudargumentet som förs fram är myndighetens instruktion (SFS 2018:254). Instruktionen beskriver att forskning (vetenskaplig kunskap) ska sammanställas (enligt § 2), vilket de facto främst har genomförts. Den sammanställda kunskapen presenteras främst som systematiska litteratursammanställningar och andra (analys)rapporter. Andra publikationer tas också fram eftersom myndigheten även har till uppgift att följa och främja företagshälsovårdens utveckling (enligt § 3). Exempelvis evidensbaserade riktlinjer för att stödja evidensbaserad praktik baserade på vetenskapliga studier och praktisk (klinisk) erfarenhet. Myndighetens olika sammanställningar har genomförts med stöd av forskare och andra experter med relevanta specialistkunskaper samt i några fall i egen regi. Samtliga sammanställningar och rapporter syftar till att kunskap om arbetsmiljö kommer till användning i praktiken (§ 1), enligt myndighetens förordning (SFS 2018:254).

Myndigheten för arbetsmiljökunskap avstår från ytterligare kommentarer avseende placering av rådet inte minst mot bakgrund av att regeringen har uppdragit åt Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap att lämna ett gemensamt förslag senast den 1 mars 2024 på hur Myndigheten för arbetsmiljökunskaps uppgifter kan överföras till och inordnas i Arbetsmiljöverket (A2023/01509).

10.6 ISF bör granska utformningen och användningen av kunskapssammanställningar

Myndigheten för arbetsmiljökunskap ser positivt på betänkandets förslag om att Inspektionen för socialförsäkringar (ISF) får uppdrag att följa upp SBU:s uppdrag om att sammanställa vetenskaplig kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomsten av sjukdom och det föreslagna arbetsskaderådets uppdrag att genomföra kunskapssammanställningar om att sammanställa vad som är väl utbredda uppfattningar bland professioner med relevanta specialistkunskaper.

11 Undantaget vid vissa psykiska och psykosomatiska skador

Myndigheten för arbetsmiljökunskap är positiv till betänkandets förslag att undantaget för vissa psykiska och psykosomatiska skador ska avskaffas. Myndigheten delar betänkandets beskrivning av att arbetsmarknaden är segregerad och även att arbetsskador förekommer i olika grad i olika typer av verksamheter och i olika yrken. Samtidigt är vissa skador undantagna rätten till ersättning. Myndigheten delar betänkandets slutsats att det inte är rimligt att regelverket för arbetsskadeförsäkringen bidrar till olika förmåner för olika grupper av förvärvsarbetande. Myndigheten delar uppfattningen att det generella arbetsskadebegreppet ska gälla även vid psykiska och psykosomatiska skador. Myndigheten vill också lyfta fram att förslaget om att slopa undantaget med stor sannolikhet ökar behovet av nyutvecklade data/statistik, både om förekomst av psykiska och psykosomatiska skador och om dess orsaker.

15 Behovet av förbättrad arbetsskadestatistik

Myndigheten för arbetsmiljökunskap delar uppfattningen att de statistiska förutsättningarna behöver förbättras betydligt. Myndigheten ställer sig bakom

rekommendationerna i betänkandet att en utredning tillsätts för att förbättra arbetsskadestatistiken. Utredningen föreslås inkludera samtliga datakällor med anknytning till såväl anmälda arbetsskador som ersatta arbetsskador och samtidigt ha i åtanke att olika typer av användare kan ha olika ändamål som statistiken behöver tillgodose. Uppdraget föreslås också inkludera en översyn av dels de strukturella förutsättningarna för att skapa statistiken, dels de åtgärder som behöver vidtas för att kunna komma till rätta med de brister som i dag finns i de enskilda statistikkällorna och i samstämmigheten dem emellan. Eftersom ett ändamål med statistiken också är att den ska vara användbar för förebyggande arbetsmiljöarbete föreslår Myndigheten för arbetsmiljökunskap att utredningen också inkluderar utveckling av statistik som belyser bakomliggande faktorer för arbetsmiljön. Ofta finns förklaringen i faktorer såsom organisatorisk arbetsmiljö, krav i och resurser för arbetet samt social arbetsmiljö på organisatorisk nivå. Men inte bara dessa faktorer risker utan också dessa faktorer bidrag till frisk och god arbetsmiljö bör belysas. Betänkandet beskriver att det inte är möjligt att belysa arbetsskadeutvecklingen med stöd av statistik inom arbetsskadeområdet då denna statistik är bristfällig. Myndigheten för arbetsmiljökunskap menar att statistik som belyser grundläggande orsaker till arbetsskada kan beskrivas som frånvarande. Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Nader Ahmadi. Annette Nylund processledande analytiker har varit föredragande.

Beslut har fattats med e-signering

Gävle, den 2024-01-17

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	NADER AHMADI
TID:	2024-01-17 12:28:24 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_0836bb9581674fee148de9764fcca14a06

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-01-17 12:28:29 +01:00
Ref: 109845SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)